

DE CONGO VAN MAGNUMFOTOGRAAF CARL DE KEYZER

Het jongste project van fotograaf Carl De Keyzer (Kortrijk, 1958) gaat over Belgisch Congo. Het is te bekijken in het Fotomuseum in Antwerpen en in een lijvig boek met bijeengesprokelde citaten gemonteerd door David Van Reybrouck (die andere Congokenner). Na zijn indrukwekkende vorige documentaire reportages in India, de Verenigde Staten, Rusland en China en zijn omzwingingen door Europa kreeg hij wel eens de kritiek zijn eigen land te verwaarlozen. De Magnumfotograaf zegde dan wel eens cynisch dat men in de wereld echt niet zat te wachten op foto's van België. Maar de kritiek bleef knagen en toen kwam Belgisch Congo in het vizier. Hij kwam er voor het eerst in opdracht van Artsen zonder Grenzen. Toen was het nog oorlog en dus geen ideale situatie om, los van een ngo-organisatie, door het land te reizen met alle problemen van dien.

© Carl De Keyzer

Het was pas na 2006, toen de democratische verkiezingen achter de rug waren, dat hij de mogelijkheid zag om er vrijer te kunnen fotograferen. Vrij bleek al met al toch een illusie want de verhalen die we van hem hoorden tarten alle verbeelding. Tientallen papieren, toelatingen, bureaucratie, smeergeld, onbegrip of afwijzingen maakten hem soms moedeloos en toch trok hij er vijf keren opnieuw naar toe, opgeteld voor meer dan acht maanden. Zo kon hij een (onvolledige) inventaris maken van wat er overbleef uit het koloniale tijdperk en hoe het vandaag geïntegreerd wordt in het dagelijks leven van de Congolezen. "Inventaris" is niet het goede woord want er zijn uiteraard veel plaatsen waar De Keyzer niet kwam. Congo is immens groot en de transportmogelijkheden zijn nog niet wat ze zouden moeten zijn. Bovendien zijn fotografen niet zo welstellend dat ze zich veel uitgaven kunnen permitteren en toerisme is een begrip dat men tot op vandaag in het land niet kent. Er zijn andere zorgen dan hotels en restaurants uitbaten, en er is soms nog wat te merken van een zekere agressie tegenover blanken. Kortom dit project was niet het eenvoudigste uit zijn carrière.

© Carl De Keyzer

© Carl De Keyzer

Maar dit allemaal terzijde, wat is het resultaat van die grote inspanningen. Indrukwekkend zonder meer. Niet uitsluitend omwille van de grote formaten van de foto's, om hun technische kwaliteit of het grote aantal maar door de manier van kijken en reproduceren van de realiteit. Het moet niet eenvoudig zijn om als Belg de voormalige kolonie te ervaren zonder nostalgie of zonder expliciete kritiek op het kolonialisme. Trouwens daar is Carl De Keyzer te jong voor, hij heeft misschien nog wel een pater-missionaris verhalen horen vertellen of, in zijn puberjaren, een missietentoonstelling bezocht. Maar er blijven zoveel relictten over uit het koloniale tijdperk dat een fotograaf er niet naast kan kijken. Verleden en heden zijn zo met elkaar verweven via gebouwen, monumenten, ruïnes en religieuze rites dat de authenticiteit van het land weliswaar onbetwistbaar blijft na vijftig jaar onafhankelijkheid en waar de positieve invloed van de blanken zijn sporen heeft nagelaten. Men kan bij deze tentoonstelling en zeker bij het boek ("Congo (Belge)") vele maatschappelijke en sociologische bedenkingen maken en dat is er geen kleine verdienste van. Wat de fotograaf hier heeft gerealiseerd gaat veel verder dan het vastleggen van situaties die hem op een of andere manier bekoorden of shockeerden. Hij heeft gekeken maar ook zin gegeven aan een onderwerp, een situatie die tot nadenken stemmen. Wanneer een foto dat als resultaat heeft is de fotograaf heel wat meer dan een mannetje dat rondloopt met een camera op zijn buik. Ik heb de indruk dat hier iemand rondreisde met een grote nieuwsgierigheid, met een positieve ingesteldheid en met de bedoeling om de ziel van een volk (niet een natie) te ontdekken. Veel van deze foto's lezen als een verhaal dat boeiend wordt door de beeldtaal en soms ook door de impliciete humor die er in verborgen zit. Ze zijn complex omdat De Keyzer voor-, achter- en zijkanten laat zien, hij verheerlijkt niet maar weet ook schoonheid te puren uit mensen en zelfs materiële destructie. Langs zijn neus weg is hij kritisch en toch mild. Hij ziet ook wel dat de materiële restanten van de koloniale periode, gebouwen, infrastructuur, ontginningen nu verwaarloosd zijn, dat er op z'n Afrikaans geïmproviseerd wordt, dat de mensen overleven maar dat ze ook leven (zij die overbleven tenminste). Het is allemaal hallucinant en soms surrealistisch. Maar naast die schrijnende situaties wordt hij ook getroffen door de ontombare wil tot overleven en er het beste van te maken. In veel van zijn foto's is er altijd wel een glimp van menselijkheid terug te vinden, een sprankel levens-lust en -vreugde. Dergelijke synthese maken is alleen de beste fotografen gegeven.

Aan deze expositie hangt een tweede luik met ongeziene archiefbeelden, zwart/wit foto's, uit de verzameling van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren. Samen met prof. Johan La gae koos De Keyzer zowat 80 beelden uit de periode van de Onafhankelijke Congostaat (1885-1908). Het is de reflectie van goede amateur fotografen op hun leven en arbeid in de kolonie. Ze zijn soms idyllisch, soms erg realistisch en documentair. Carl De Keyzer heeft die foto's digitaal gescand van de originele glasplaten en ze opgewerkt al waren het zijn eigen foto's. Het resultaat is verbluffend en het lijkt alsof ze ongeschonden de jaren hebben getrotseerd. Bovendien is de relatie tussen toen en nu van een onvermoede contrast en vult het ene luik het andere perfect aan.

Ludo Bekkers

Tentoonstellingen : Carl De Keyzer "Congo (België)" en "Congo Belge en images", Antwerpen, Fotomuseum nog tot 16 mei. Bijbehorende boeken werden uitgegeven door Lannoo en kosten 49,90 euro

door Redactie Knack | 28 januari 2010 11:00 | 0 reacties | reageer hier

ongepaste reactie?

U moet ingelogd zijn om te kunnen reageren.

U bent niet geregistreerd.
Klik hier om u te registreren.

U bent niet ingelogd.
Klik hier om in te loggen.

Knack heeft een hart voor cultuur en volgt het reilen en zeilen binnen de media op de voet. Op deze blog worden recensies, commentaren en bespiegelingen verzameld over kunst & cultuur, radio & televisie en andere (nieuwe) media.

Blijf op de hoogte met de Knack Nieuwsfeeds

RUBRIEKEN

- Expo
- Jazz
- Klassieke muziek
- Oude Muziek
- Poëzierapport
- Theater

Eerder verschenen posts

- KLASSIEK: Alles voor de Liefde (****)
- Hedendaagse kunst in een vergeten museum in Mechelen (***)
- Collegium Vocale in de zestiende eeuw
- THEATER ~ Krakkemikkig circus (** 1/2)
- NEW YORK, DROOMSTAD; Foto's van Christoph Thomas.
- EXPO: De grootheid van Rembrandt (* 1/2)
- EXPO: El Cubismo (** 1/2)
- FOTOGRAFIE ALS HAIKUS; werk van Rinko Kawauchi.
- Rondom gruwel in een huis "ergens" in Brussel
- EXPO: El Greco. Domenikos Theotokopoulos. 1900 (** 1/2)

1/26 1 2 3 4 5 6 7 8 » ... 26

Lees ook de weblog van :

- Dirk Draulans
- Rik Van Cauwelaert
- Meulenaere!
- Knack Recenseert
- Economie
- Knack Opinie
- Joël De Ceulaer
- Hubert van Humbeeck
- Dirk Vermeiren
- Benno Bamard
- Bart Van Loo
- Goal!
- Peter Vandeweerd
- China
- Frank Albers
- Vrije Tribune
- Site van de dag
- Boeken: Glimpen
- Boeken: Insider
- Boeken: Outsider
- Boeken: Nagelezen